

Asia: VN/13008/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi tuloverolain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö

Lausuntopyyntönne 15.11.2024; VN/13008/2024

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAEIKSI TULOVEROLAIN SEKÄ MUIDEN VEROLAKIEN MUUTTAMISESTA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain sekä muiden verolakien muuttamisesta.

Suomen Yrittäjät esittää lausuntonaan seuraavaa:

Vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen

Vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poistaminen vuoden 2027 alusta on osa pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysriihessä päättämästä julkista taloutta vahvistavasta toimenpidekokonaisuudesta. Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että tuloverolaista kumotaan vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen sekä työntekijän maksamien työnantajan järjestämän kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen

vähennykelpoisuutta koskevat säännökset. Työnantajan työntekijälle ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksujen osittaista verovapautta koskeviin säännöksiin ei ehdoteta muutoksia.

Suomen Yrittäjät pitää julkisen talouden tasapainottamista erittäin tärkeänä, ja tätä taustaa vasten ehdotusta voidaan pitää ymmärrettävänä. Yksilön omaa varautumista eläkepäiviinsä on kuitenkin ollut yhteiskunnallisesti perusteltua tukea. Vapaaehtoisen eläkesäästämisen suosio on jo pitkään laskenut ja käytännössä uusien eläkesäästäjien kiinnostus vapaaehtoiisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin ja pitkäaikaissäästämissopimuksiin on loppunut vuonna 2013 voimaan tulleen lakimuutoksen jälkeen verovähennysoikeudesta huolimatta. Tähän lienee vaikuttanut keskeisesti se, että säästämistuotteiden ehtoja on vuosien varrella muutettu useita kertoja. Eläkesäästämistuotteiden kysynnän laskun voidaan siksi katsoa osaltaan lieventävän verovähennysoikeudesta luopumisen merkitystä.

Pidämme tärkeänä vanhoihin sopimuksiin säästävien kannalta esitysluonnokseen sisältyvää ehdotusta, jonka mukaan enintään 5 000 euron säästövarat olisi mahdollista nostaa tietyin edellytyksin siirtymäsäännöksellä kertasuorituksena ennenaikaisesti ilman, että varoja verotettaisiin korotettuna. Jos maksujen verovähennysoikeus poistuu, sen voidaan arvioida vaikuttavan siihen, miten nykysopimusten mukaisiin säästämistuotteisiin maksetaan suorituksia. Erityisesti jos sopimuksen mukaisen eläkeiän saavuttamiseen on pitkä aika, on kohtuullista, että velvollinen voisi nostaa säästövarat ilman korotussanktiota. Verotuksellinen siirtymäsäännös ei kuitenkaan velvoita vakuutusenantajaa suostumaan vakuutuksen ennenaikaiseen takaisinostoon ilman vakuutusopimuksen mukaista perustetta, joten vakuutustuotteen palveluntarjoajasta riippuu, onko verovelvollisella mahdollisuus hyödyntää ehdotettua säännöstä.

Rajoitetusti verovelvollisen rekisteröityminen ennakkoperintärekisteriin

Ennakkoperintälakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ennakkoperintärekisteriin voisi rekisteröityä myös sellainen rajoitetusti verovelvollinen, jonka asuinpaikka on Euroopan talousalueella. Voimassa olevan ennakkoperintälain 25 §:n 3 momentin mukaan rajoitetusti verovelvollinen voidaan merkitä ennakkoperintärekisteriin ainoastaan silloin, kun hänellä on Suomessa kiinteä toimipaikka tai hänen kotipaikkansa on valtiossa, jonka kanssa Suomella on kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus.

Koska Suomella ei voimassa olevaan verosopimusta Portugalin tai Liechtensteinin kanssa, edellä mainituista valtioista olevia yrityksiä ei voida merkitä ennakkoperintärekisteriin, ellei yrityksillä ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa. Tämän arvioidaan voivan olla ristiriidassa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sijoittautumisvapauksien kanssa.

Pidämme ehdotusta perusteltuna oikeudellisen epävarmuuden poistamiseksi.

Ennakonpidätyksen määrääminen suorituksen maksajalle

Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia (OVML) ehdotetaan muutettavaksi siten, että ennakonpidätyksen toimittamisen laiminlyönnin johdosta ennakonpidätys määrätään suorituksen maksajalle kaavamaisesti 40 prosentin suuruisena, ellei kysymys ole sellaisesta suorituksesta, jolle on säädetty tai määrätty muun suuruinen pidätysprosentti.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu KHO 2024:36 muutti OVML:n 51 §:n tulkintaa koskevan vakiintuneen verotuskäytännön, jonka mukaan ennakonpidätys määrätään ennakonpidätyksen laiminlyöneelle suorituksen maksajalle 40 prosentin suuruisena. Esitysluonnoksen mukaan ehdotuksella on tarkoitus muuttaa säännöksen sanamuoto vastaamaan sen alkuperäistä tarkoitusta ja ratkaisua edeltänyttä verotuskäytäntöä.

Kun ennakonpidätyksen toimittaminen on laiminlyöty, suorituksen maksajalle määrätty ennakonpidätys turvaa veron kertymistä. Velvollinen maksamaan suorituksesta menevän veron on kuitenkin viime kädessä suorituksen saaja, jonka veronalaiseen tuloon suoritus luetaan verotusta toimitettaessa tai verotuksen oikaisussa. Vero voidaan jättää määräämättä suorituksen maksajalle tai oikaisu voidaan jättää tekemättä osittain tai kokonaan, kun olosuhteet huomioon ottaen on todennäköistä, että veron määräämistä tai oikaisua ei tarvita veron turvaamiseksi tai muusta vastaavasta erityisestä syystä. Veronkorotus ja viivästyskorko voidaan kuitenkin määrätä maksettavaksi.

Esitysluonnoksessa todetaan, että toimittamattomat ennakonpidätykset määrätään yleensä verotarkastuksen yhteydessä ja että merkittävä osa ennakonpidätyksen määräämisistä liittyy harmaan talouden tilanteisiin, joissa palkanmaksusta ei ole annettu Verohallinnolle mitään ilmoituksia.

On tärkeää, että säännökset turvaavat mahdollisimman hyvin rehellisten yritysten toimintaa, koska epärehelliset toimijat saavat epäreilua kilpailuetua veloitteiden noudattamatta jättämisestä. On kuitenkin syytä ottaa huomioon, että käytännössä ennakonpidätyksen määrääminen voi tulla kysymykseen silloinkin, kun yritys ei ole toiminut vilpillisesti.

Korostamme, että esimerkiksi vailla mitään laiminlyöntitarkoitusta saattaa käytännössä esiintyä tilanteita, joissa matkakustannusten korvauksien maksamista on ennakoperinnässä käsitelty virheellisesti. Käytännössä ei ole tavatonta, että esimerkiksi erityisen työtekemispaikan käsitettä on vilpittömässä mielessä tulkittu väärin. Jos jälkikäteisessä arvioinnissa kyse on verovapaiden matkakustannusten korvausten sijaan veronalaisten matkakustannusten korvausten maksamisesta, toimittamatta jäänyt ennakonpidätys määrätään maksuun. Verotarkastuksella voidaan myös

esimerkiksi todeta, että kaksi yritystä on tehnyt toimeksiantosopimuksen alihankintapalveluista, ja alihankintayritykselle maksetusta suorituksesta on jätetty toimittamatta ennakonpidätys sen vuoksi, että saajana oleva yhtiö on merkitty ennakkoperintärekisteriin. Jos Verohallinto verotarkastuksella katsoo, että kyse ei ole ollut kahden yrityksen välisestä toimeksiantosuhteesta eikä yhtiön saamasta työkorvauksesta, vaan työn tehneen henkilön palkkatulosta, ”alihankintapalvelua” ostaneelle yritykselle lähtökohtaisesti määrätään maksuun palkasta toimittamatta jäänyt ennakonpidätys työnantajan sairausvakuutusmaksun ja seuraamusmaksujen ohella. Jos tarkastelussa on kolme verovuotta, voi tapauskohtaisesti maksuunpantava määrä olla yritykselle merkittävä.

Esitysluonnoksen mukaan (s. 41) ehdotettua muutosta ei voida pitää kohtuuttomana suorituksen maksajien kannalta, koska ennakonpidätyksen määrääminen liittyy suorituksen maksajan velvollisuuksien laiminlyöntiin. Kysymystä on mahdollista arvioida myös toisin, sillä ennakonpidätyksen määrääminen aina kaavamaisesti 40 prosentin mukaan voisi yksittäistapauksessa tarkoittaa alihankintapalvelua ostavalle yritykselle kohtuutonta seurausta, jos jälkikäteen maksuunpannaan kolmen vuoden ajalta ennakonpidätykset ja työnantajan sosiaaliturvamaksu palkasta, jonka sopimusosapuolet sopimusta tehdessään tulkitsivat olevan työkorvausta. Vaikka ennakonpidätys palautetaan viran puolesta suorituksen maksajalle suorituksen saajan maksettua veron, aikaa on tällöin voinut kulua toista vuotta, jolloin suorituksen maksajayrityksen taloudellinen tilanne voi ”ylisuuren” ennakonpidätyksen määräämisen takia olla jo heikko. Tällainen tilanne voi syntyä, jos työntekijöiden todellinen veroprosentti on merkittävästi pienempi kuin 40 prosentin ennakonpidätysprosentti.

Ennakkoperintälain 3 §:n mukaan jollei 4 §:stä muuta johdu, ennakonpidätyksen määrän on vastattava mahdollisimman tarkoin verovelvollisen ennakonpidätyksen alaisesta tulosta verovuoden veroperusteiden mukaan maksettavaa verojen ja maksujen yhteismäärä. Ennakkoperintälain 3 §:ssä säädetyn ennakkoperinnän vastaavuusvaatimuksen mukaisesti tavoitteena on, että ennakonpidätys vastaa mahdollisimman tarkasti työntekijälle verovuonna maksuunpantavien verojen määrää. Oikeuskäytännön (ks. KHO 16.9.2020 t. 3670) mukaan vastaavuusperiaatetta on pyrittävä noudattamaan myös arviomaksuunpanossa niin, että maksuunpantavan veron määrä vastaisi mahdollisimman hyvin saamatta jääneen veron määrää. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2024:36, jonka johdosta lakia ehdotetaan muutettavaksi, todetaan:

”Lain sanamuoto ja ennakkoperinnän vastaavuusvaatimus tukevat valituksen hyväksymistä. Kun lisäksi otetaan huomioon, että ennakonpidätys jää lopullisesti suorituksen maksajan vastattavaksi, jos palkansaaja laiminlyö omien verojensa ja maksujensa maksamisen, sekä se, että käytetty ennakonpidätysprosentti vaikuttaa veronkorotuksen määrään, korkein hallinto-oikeus katsoo, että ennakonpidätyksiä ei olisi tullut määrätä kaavamaisen 40 prosentin suuruisina. Ennakonpidätykset olisi tullut määrätä käyttäen verotarkastuksessa tunnistettujen palkansaajien todellisia veroprosentteja, joissa on otettu huomioon verotarkastuksen perusteella heidän veronalaisiin tuloihinsa lisätyt palkkatulot.”

Hallinnollisen yksinkertaisuuden kannalta kaavamainen prosentti olisi ymmärrettävä, ja hallituksen esitysluonnoksen ehdotuksen myönteiset vaikutukset Verohallinnon toimintaan ovat selvät.

Esitysluonnoksen mukaan muutos selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi ennakonpidätyksen määräämiseen liittyvää menettelyä ja vähentäisi Verohallinnon virkailijatyötä noin 1–2 henkilötyövuoden verran verotarkastuksen perusteella määrättävien verojen käsittelyssä sekä työnantajasuoritusten ilmoitusvalvonnassa.

Veron määräämisessä on kysymys suorituksen saajan (työntekijän) verovelan maksamisesta, eikä työnantajaan kohdistuvan maksuunpanon tarkoituksena ole siirtää verovelvollisuutta työnantajalle. Kun suorituksen saaja on maksanut hänelle määrättyä veroa, Verohallinto on vastaavalta osin poistanut suorituksen saajan maksajan maksuvelvollisuuden. Esitysluonnoksen mukaan tämä on tapahtunut osin automaatiossa suorituksen saajan verotuksesta ja veron maksusta saatavien tietojen perusteella ja osin virkailijatyönä.

Siltä osin kuin suorituksen saaja on maksanut veronsa, Verohallinnon tulisi viran puolesta poistaa suorituksen maksajalle maksuunpantu vero. Käsityksemme mukaan suorituksen maksajalla ei kuitenkaan olisi oikeutta saada tietää, onko suorituksen saaja maksanut veron vai ei. Välillisesti tämä käy ilmi maksuunpanon poistamisella. Koska kyse on osin myös suorituksen maksajan oikeusturvasta, esityksessä olisi hyvä käsitellä maksuvelvollisuuden poistamista yksityiskohtaisemmin.

Esitämme, että jatkovalmistelussa edellä esille nostettuun kiinnitettäisiin erityistä huomiota ja varmistettaisiin, että sääntely jatkossa estää kohtuuttomien tilanteiden syntymisen. Suorituksen maksajien oikeusturvan kannalta on keskeistä, että viranomaisaloitteinen maksuvelvollisuuden poistamista koskeva menettely on varma ja joutuisa.

Palautusten säilyttämisestä luopuminen

Ehdotus veronkantolain palautuksen säilyttämistä koskevan säännöksen kumoamiseksi liittyy pääministeri Orpon hallituksen ohjelmaan perustuvaan hankkeeseen uudistaa veronkantomenettelyä verojen maksamisen helpottamiseksi sekä maksujen ja palautusten käytön selkeyttämiseksi. Ehdotus palautusten säilyttämisestä luopumisesta on veronkannon uudistuksen esivaihe.

Nykytilassa verovelvollisen pyynnöstä säilytetään oma-aloitteisten verojen palautuksia. Palautuksen säilyttämisvaihtoehtoja on kaksi: palautus voidaan jättää kokonaan myöhemmin käytettäväksi, jolloin palautus jää odottamaan tulevia oma-aloitteisen veron maksuvelvoitteita, tai palautusta voidaan säilyttää ilmoituspäivää seuraavaan yleiseen eräpäivään saakka, jolloin palautukset maksetaan verovelvolliselle seuraavan yleisen eräpäivän jälkeen, jos niitä ei ole käytetty oma-aloitteisen veron suorituksiksi. Palautusvaihtoehtojen lisäksi verovelvollinen voi asettaa euromääräisen palautusrajan, jonka ylittävä määrä palautetaan.

Mahdollisuus palautuksen säilyttämiseen on aiheuttanut epäselvyyttä verojen maksamisessa. Palautuksen säilyttämismahdollisuutta on lisäksi käyttänyt vain varsin harva, sillä sen on valinnut vain noin kuusi prosenttia verovelvollisista. Verovelvolliset eivät myöskään ole palautuksen säilyttämispyynnöstä huolimatta välttämättä kuitenkaan huomioineet palautuksia verojen maksamisessa.

Pidämme veronkannon yksinkertaistamista ja sujuvoittamista koskevan hankkeen etenemistä suunnitellussa aikataulussa erittäin tärkeänä ja kannatamme siten ehdotusta palautuksen säilyttämismahdollisuuden kumoamiseksi edellä mainituista syistä. On erinomaista, että veronkannon yksinkertaistamista ja sujuvoittamista koskevan hankkeen valmistelu on edennyt Verohallinnossa ja valtiovarainministeriössä ja että lausuttavana olevalla esityksellä toteutettaisiin hankkeen esivaihe.

Vuokratyövoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä

Verohallinnosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka mahdollistaa vuokratyövoiman käytön verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä.

Katsomme, että vuokratyövoiman käytöstä Verohallinnossa on esityksessä mainituin perustein perusteltua ja tarpeellista säätää laissa ottaen erityisesti huomioon vuokratyövoiman käyttöä Verohallinnon puhelinpalvelussa koskevaan kanteluun annettu eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös EOAK/7302/2019.

Suomen Yrittäjät

Juhana Brotherus

johtaja, pääekonomisti

Laura Kurki

veroasiantuntija

Kurki Laura
Suomen Yrittäjät ry